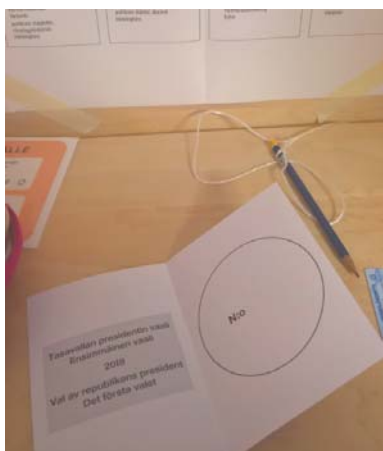

Kokemuksia Pohjoismaiden ja Kainuun maakuntavaaleista

**Varsinais-Suomen kuntapäivä
4.5.2018 Turussa**

Marianne Pekola-Sjöblom, tutkimuspäällikkö - forskningschef
+358 50 337 5634, marianne.pekola-sjoblom@kuntaliitto.fi
Twitter: @M_PekolaSjöblom

Tietoa aluetasosta Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa

Ruotsin, Norjan ja Tanskan aluetasojen vertailua

	Ruotsi	Norja	Tanska
Nimi	Landsting	Fylkeskommun	Region
Lukumäärä	20	18* (josta 1 Oslo)	5
Väestömäärä	Min: 58 000 (Gotland) & 129 000 (Jämtland) Max: 2,2 milj. (Stockholms län)	Min: 75 000 (Finnmark) Max: 650 000 (Oslo)	Min: 585 000 (Nordjylland) Max: 1,8 milj (Hovedstaden)
Valtuuston jäs. lkm - lain mukaan väh. - käytännössä	31 - 101 47 - 149	19 - 59 31 - 59	41 41
Suorat vaalit kuntavaalien yhteydessä?	kyllä	kyllä	kyllä
Verotusoikeus	kyllä	kyllä (nimellinen)	ei
Lakisääteiset tehtävät	-erikoissairaanhoito -terveydenhoito -alle 20v hammashoito -julkinen liikenne (osassa myös aluekehittäminen)	-hammashoito -julkinen liikenne + tiet -suunnittelu-,ympäristö-, kulttuuritehtävät	-sairaanhoito -terveydenhoito -julkinen liikenne -aluekehittäminen

Aluetason (maakäräjä-)vaalit Ruotsissa

Kommun- och landstingsval i Sverige

- Maakäräjiä (landsting) ja -valtuustoja kaikkiaan 20
- Valtuustojen koosta säädetään Ruotsin kuntalaissa
- Lakisääteiset vähimmäiskoot 31 – 101 jäsentä, käytännössä niissä on 47 – 149 jäsentä.
- Suorat vaalit vuodesta 1910 alkaen
- Vaalit neljän vuoden välein, samanaikaisesti kuntavaalien ja eduskuntavaalien kanssa
- Pakollisista sisäisistä vaalipiireistä luovutaan ([vaalilakia muutettu](#) tänä vuonna)
- Kaikkien maakäräjien hallitusten puheenjohtajat kokopäivätoimisia poliitikkoja

**Seuraavat
vaalit
9.9.2018**

Ruotsi: Äänestysaktiivisuus vuosien 1970-2014 vaaleissa

TABELL 1. Utveckling av valdeltagandet 1970-2014 (procent)

År	Kommunvalen	Landstingsvalen	Riksdagsvalen
1970	88,1	88,2	88,3
1973	90,5	90,7	90,8
1976	90,4	90,5	91,8
1979	89,0	89,2	90,7
1982	89,6	89,8	91,4
1985	87,8	88,0	89,9
1988	84,0	84,2	86,0
1991	84,3	84,0	86,7
1994	84,4	84,3	86,8
1998	78,6	78,1	81,4
2002	77,9	77,5	80,1
2006	79,4	78,8	82,0
2010	81,6	81,1	84,6
2014	82,8	82,5	85,8

Källa: SCB, Valmyndigheten.

Parlamentti-, alue- ja kuntavaalit järjestetään samanaikaisesti

Neljän vuoden välein syyskuussa

Vuoden 2014 vaalien äänestysaktiivisuus:

Kuntavaalit	82,8 %
Aluetason vaalit	82,5 %
Parlamenttivaalit	85,8 %

Ruotsi: Äänestysaktiivisuus viimeisimmissä maakäräjävaaleissa syksyllä 2014

Vuoden 2014
maakäräjävaaleissa
äänestysaktiivisuus vaihteli
eri alueiden välillä vain
vähän (4,4 prosenttiyksikköä)

Min: 80,5 % (Skåne län)
Max: 84,9 % (Hallands län)

Äänestysaktiivisuus
kuntavaaleissa 2014:
min: Haaparanta 60,6 %
max: Lomma 92,0 %

TABELL 5. Högst och lägst valdeltagande i landstingsvalet (procent)

Landsting	Valdeltagande 2014	Valdeltagande 2010	Förändring sedan 2010
Hallands län	84,9	83,1	1,8
Uppsala län	84,5	83,0	1,5
Blekinge län	84,2	82,9	1,3
Skåne län	80,5	79,0	1,5
Stockholms län	81,5	81,2	0,3
Västmanlands län	81,9	80,7	1,2

Källa: Valmyndigheten.

Kunta- ja aluekuntavaalit Norjassa

Kommune- och fylkestingsval i Norge

- **Aluekunnat (fylkeskommuner)** suoralla vaalilla valittuna demokraattisena tasona **vuodesta 1976** alkaen
- Aluekuntia on ollut kaikkiaan 19.
- Alueuudistuksen seurauksena tämän vuoden alusta lukien kaksi aluekuntaa yhdistyi eli **aluekuntia nyt 18**. Lisäksi vuoden 2020 alusta tulossa 6 aluekuntaliitosta.
- Oslo toimii sekä kuntana että aluekuntana
- **Kunta- ja aluekuntavaalit järjestetään samanaikaisesti neljän vuoden välein.**

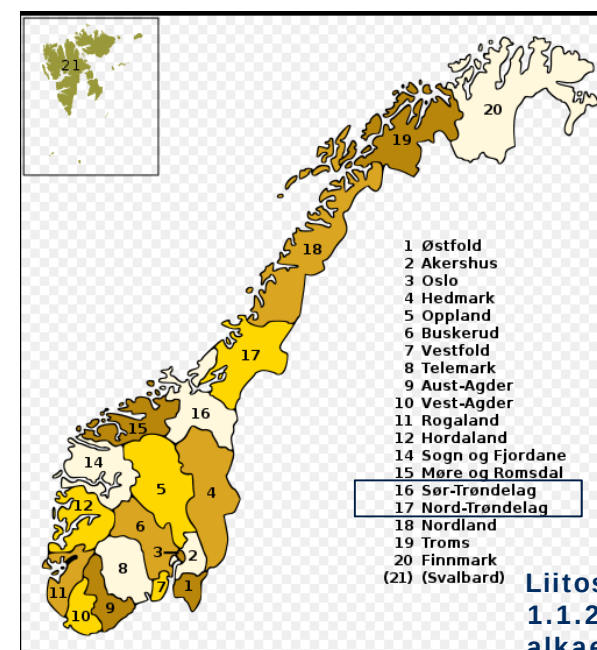

Norja:

Aluekuntien (18) valtuustokoko

Asukasluku	Aluekuntavaltuuston jäsenmäärä väh,
Max 150 000 as	19 (käytännössä 31-35 jäs)
150 001 – 200 000 as	27 (käytännössä 33-47 jäs)
200 001 – 300 000 as	35 (käytännössä 35-47 jäs)
Yli 300 000 as	43 (käytännössä 43-57 jäs)
* Oslo (sekä kunta että aluekunta)	59

Liitos
1.1.2018
alkaen:
Trøndelag

Norja: Äänestys- aktiivisuus vaaleissa 2000-luvulla

Kuntavaalit

(Kommunevalg):

2003: 59,3 %

2007: 61,2 %

2011: 64,2 %

2015: 60,0 %

Aluekuntavaalit

(Fylkeskommunevalg):

2003: 55,6 %

2007: 57,5 %

2011: 59,9 %

2015: 55,9 %

Parlamenttivaalit

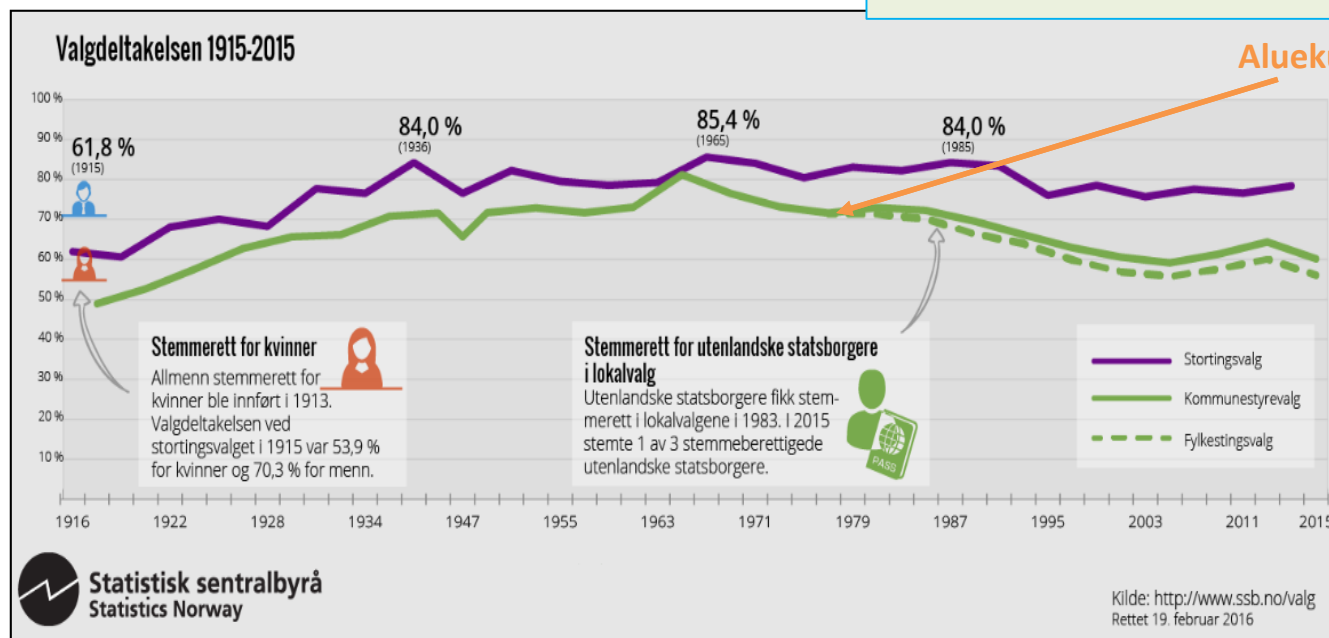
(Stortingsvalg):

2005: 77 %

2009: 76 %

2013: 78 %

2017: 78,2 %

Stortingsvalg

Kommune/fylke

M.Pekola-Sjöblom 4.5.2018

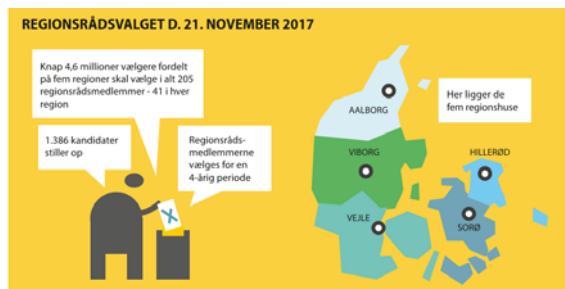
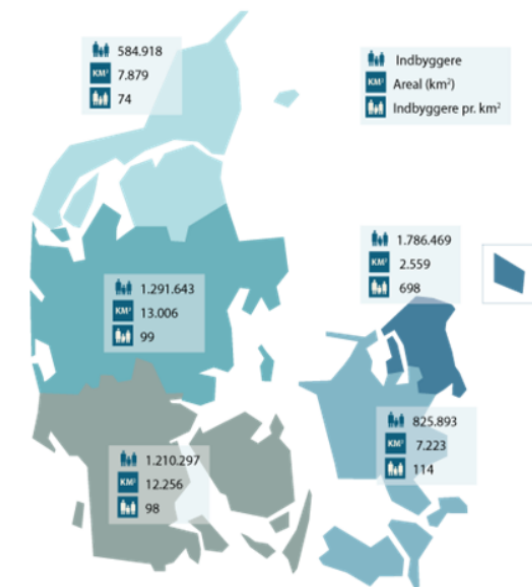
Kunta- ja aluevaalit Tanskassa -

Kommun- och regionval i Danmark

- **5 aluetta (regioner) vuodesta 2007 alkaen**
- Vuoteen 2007 asti 13 aluekuntaa (amtskommuner)
- **Kullekin alueelle valitaan 41 valtuutettua**
- Ensimmäiset aluevaalit 15.11.2005
- Vaalit samanaikaisesti kuntavaalien kanssa

DET REGIONALE DANMARKSKORT:

Lovgrundlag

- **Lov om regioner** og om nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens Udviklingsråd og Hovedstadens Sygehusfællesskab ([regionsloven](#))
- **Lov om kommunernes styrelse** ([kommunestyrelsesloven](#))

Tanska:

Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa (Regionsrådsvalg)

2009: 65,7 % (Kuntavaalit: 65,8 %)

2013: 71,8 % (Kuntavaalit: 71,9 %)

2017: 70,7 % (Kuntavaalit: 70,8 %)

Alueet (regioner)	Kuntien lkm (yht, 98)	Asukas- luku	Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa			
			2005	2009	2013	2017
<u>Hovedstaden</u>	29	1 811 809	65,6	62,2	68,4	67,5
<u>Midtjylland</u>	19	1 291 643	72,2	67,8	73,9	72,7
<u>Syddanmark</u>	22	1 210 297	71,3	67,6	72,9	72,2
<u>Sjaelland</u>	17	825 893	65,6	66,8	73,6	71,9
<u>Nordjylland</u>	11	584 918	69,0	65,6	72,5	71,1

Mahdollisia Pohjoismaisia vertailualueita, esim.

Ruotsi: Region Östergötland

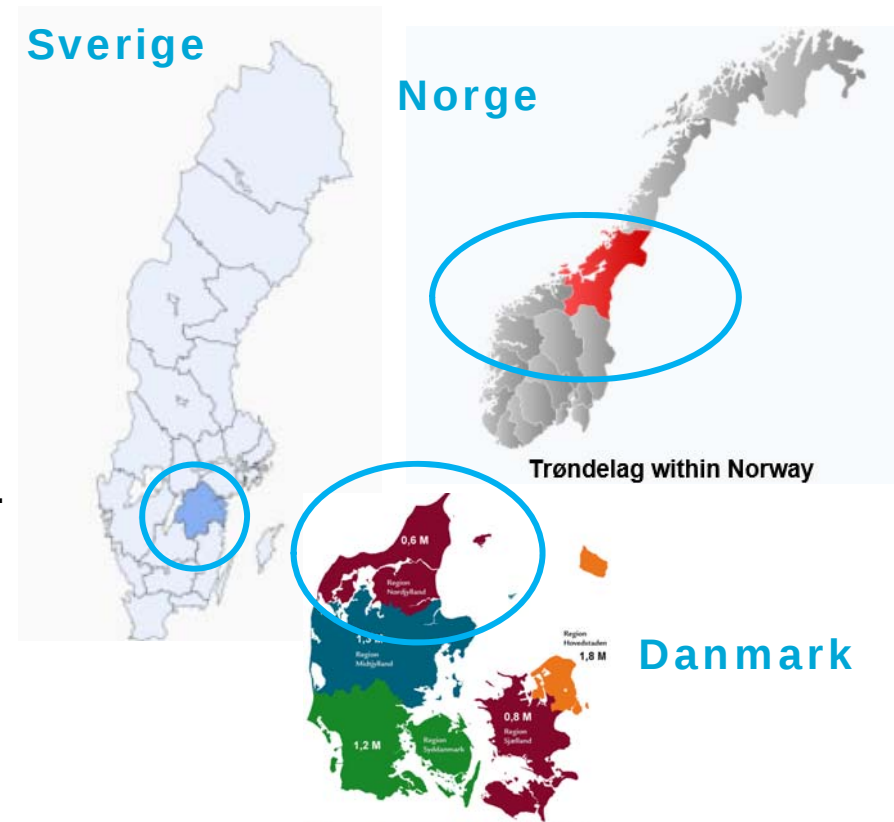
- 442 105 as., 13 kuntaa
- **Linköping** 158 500 as. (36% koko alueesta)
- Valtuusto: 101 jäs., hallitus 17 jäs.

Norja: Trondelag fylkeskommune

- 455 000 as., 47 kuntaa
- **Trondheim** 190 500 as. (40% koko alueesta),
- Valtuusto: 78 jäs. (2019: 49), hallitus 15 jäs.

Tanska: Nordjylland region

- 585 000 as., 11 kuntaa
- **Aalborg** 212 000 as. (36% koko alueesta),
- Valtuusto: 41 jäs., hallitus 15 jäs.

Kainuun hallintokokeilu 2005-2012 ja maakuntavaalit 2004 ja 2008

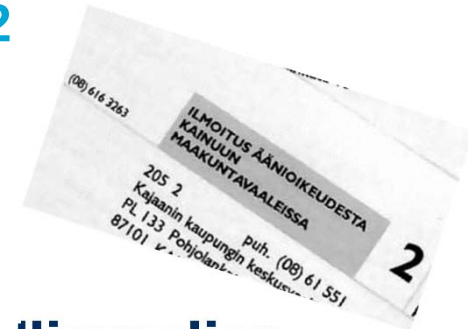
Kainuun hallintokokeilu vuosina 2005-2012

- Kainuun maakuntavaltuustosta ja Kainuun maakuntavaaleista säädettiin **Kainuun hallintokokeilusta annetussa laissa (343/2003)**
- **Kainuun hallintokokeilualue:** Kajaanin ja Kuhmon kaupungit sekä Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon ja Suomussalmen kunnat
- **Tavoitteet:** Kokemusten hankkiminen maakunnallisen itsehallinnon vahvistaminen vaikutuksista Kainuun kehittämiseen, peruspalvelujen järjestämiseen, kansalaisten osallistumiseen, maakunnan ja valtion keskushallinnon suhteeseen sekä kuntien ja valtion aluehallinnon toimintaan.
- **Maakunnan tehtävät:** kuntien sosiaali- ja terveydenhuolto, toisen asteen koulutuksen järjestäminen, erikoissairaanhoido, maakunnan yleinen elinkeinopolitiikka ja aluekehitystoiminta.
- **Hallintokokeilun jatkamisesta:** Kainuun hallintokokeilualueen kunnat eivät päässeet hallintokokeilulain 2 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen yhteistoiminnasta säädettyyn määräaikaan eli vuoden 2011 loppuun mennessä. **Hallintokokeilu päättyi siten vuoden 2012 lopussa.**

Kainuun hallintokokeilu vuosina 2005-2012

Kainuun maakuntavaalit

- Suorat maakuntavaalit järjestettiin Kainuussa **kunnallisvaalien yhteydessä** vuosina 2004 ja 2008
 - Vaalipiirinä hallintokokeilualue
 - Maakuntavaalijärjestelmää muutettiin vaalien välillä
 - Vuonna 2004 valittiin 39 valtuutettua. Käytössä kuntakiintiöt.
 - Vuonna 2008 valittiin 59 valtuutettua. Ei kuntakiintiöitä.
-
- [Kainuun maakuntavaalien tulokset](http://vaalit.fi) vaalit.fi –sivustolla
 - [Muistio 31.12.2004:](#) Vuonna 2004 toimitetut Kainuun maakuntavaalit

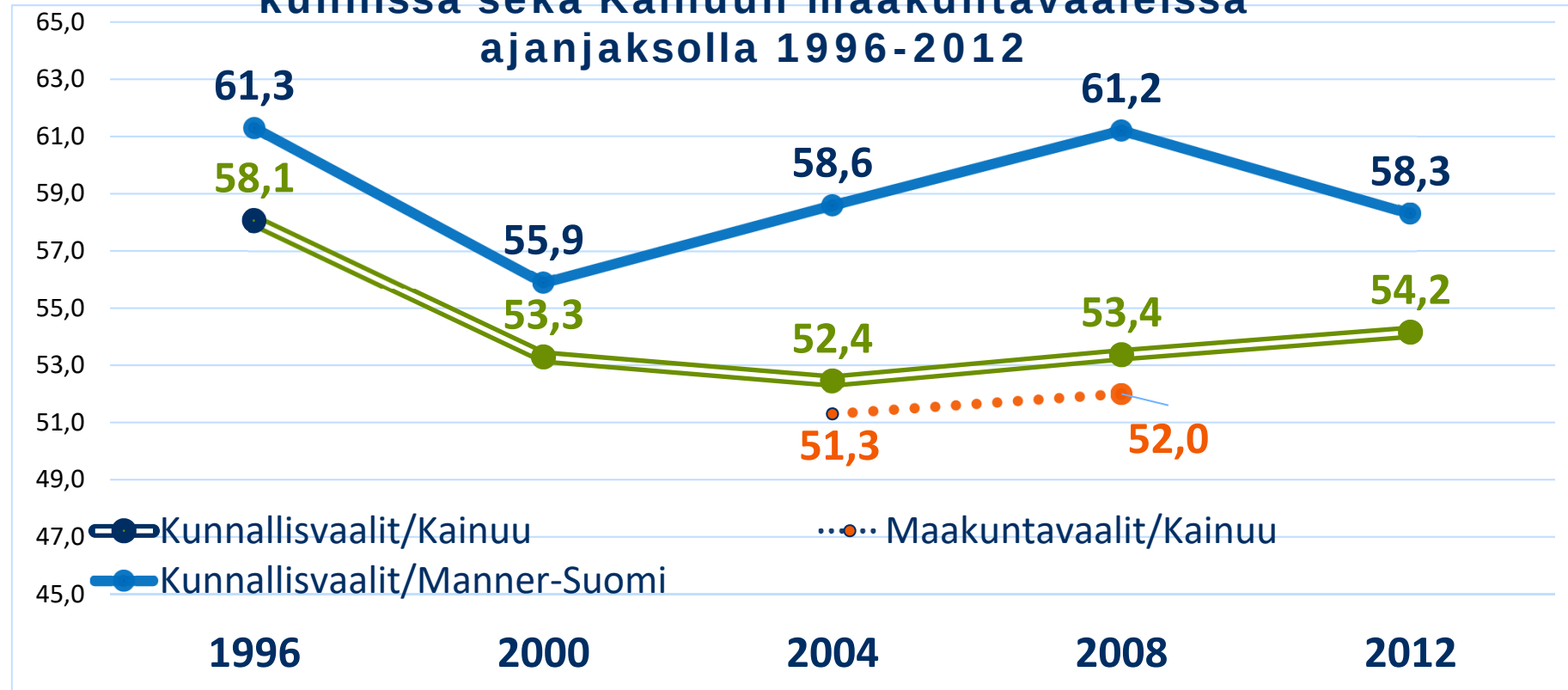
Kainuun maakuntavaalit vuonna 2004

- Maakuntavaltuustoon valittiin **39 valtuutettua** eli vähemmän kuin kuntalaki olisi edellyttänyt. Pienempää valtuustokokoa perusteltiin kustannuksiin, tehokkuuteen ja toimintakykyyn liittyvillä syillä.
- Vaaleissa käytettiin **Hare-Niemeyerin menetelmää**. Tehdyn arvioinnin mukaan se oli monimutkainen järjestelmä ja johti erikoisiin tuloksiin.
 - » Annetuista äänistä 4% hylättiin (väärä lippu)
 - » Vain 15 % äänistä meni muille kuin oman kunnan ehdokkaalle
- **Käytössä kuntakiintiöt**. Haluttiin varmistaa, että kaikista kunnista saadaan edustaja valtuustoon ja estää keskuskaupungin ylivalta valtuustossa.
 - ✓ Kajaanista valittiin 17 valtuutettua, ilman kiintiöitä määrä olisi ollut 15.
 - ✓ Kunnasta, jossa yhden puolueen kannatus ylivoimainen, valittiinkin toisen puolueen ehdokas.
 - ✓ Samasta poliittisesta ryhmästä tuli valituksi pienemmällä äänimäärällä kuin samalta listalta jäi valitsematta. Esimerkiksi Vuolijoen yksi valtuustopaikka. Paikan sai puolue B, jota oli kannattanut kunnassa 12,4 % äänestäjistä. Puolueen A kannatus oli 48,3 %.

Kainuun maakuntavaalit vuonna 2008

- Maakuntavaltuustoon valittiin **59 valtuutettua** kuntalain mukaisesti
- **Kuntakiintiöistä luovuttiin**
 - » Mahdollisti paremmin äänestäjien tahdon toteutumisen poliittisen kannatuksen suhteen
 - » Ohjasi valtuuston työtä ajatuksellisesti enemmän siihen suuntaan, että kyse on maakunnan asioiden päättämisestä, ei oman kotikunnan etujen valvomisesta
- Maakuntavaltuutettuja tuli valituksi jokaisesta kunnasta
- Äänestyspäätökseen vaikutti kyselyn mukaan eniten henkilö (80 %), toiseksi eniten se, että ehdokas on omasta kunnasta (73%)

Kuntavaalien äänestysaktiivisuus Manner-Suomen Kainuun kunnissa sekä Kainuun maakuntavaaleissa ajanjaksolla 1996-2012

Äänestysaktiivisuus Kainuun maakuntavaaleissa 2008

Äänestysaktiivisuuden vaihtelu kunnittain: 49,6 – 54,2 %

	Ääni-oikeutetut	Ennakoon äänestäneet		Vaalipäivänä äänestäneet		Äänestäneet yhteensä	
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Hyrnsalmi	2 408	551	22,9	643	26,7	1 194	49,6
Kajaani	30 068	6 374	21,2	9 146	30,4	15 520	51,6
Kuhmo	8 150	2 371	29,1	1 897	23,3	4 268	52,4
Paltamo	3 255	749	23,0	981	30,1	1 730	53,1
Puolanka	2 663	842	31,6	595	22,3	1 437	54,0
Ristijärvi	1 337	426	31,9	298	22,3	724	54,2
Sotkamo	8 512	2 175	25,6	2 432	28,6	4 607	54,1
Suomussalmi	7 940	1 764	22,2	2 183	27,5	3 947	49,7
Kainuu yht.	64 333	15 252	23,7	18 175	28,3	33 427	52,0

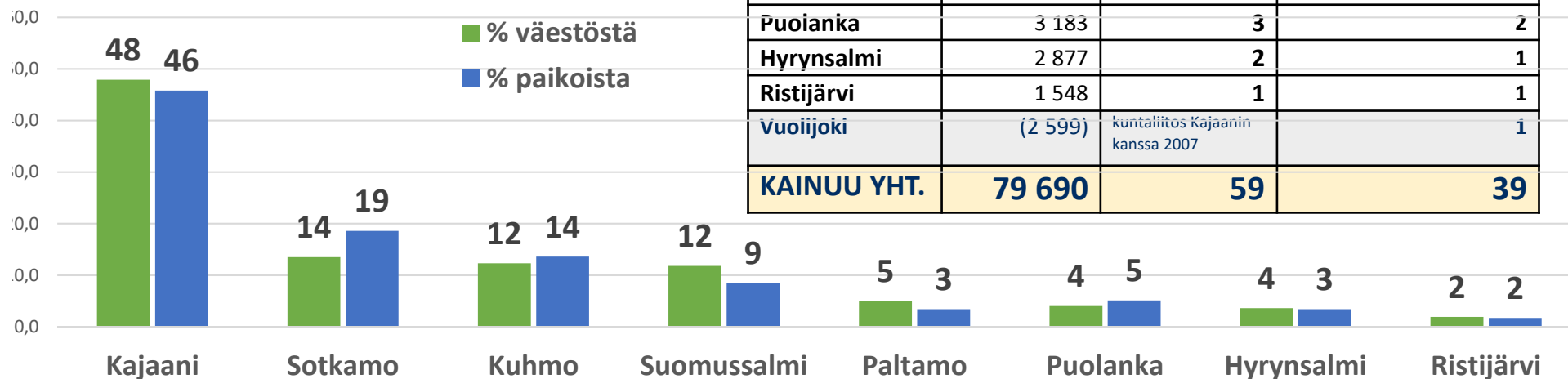
Vaalitulokset Kainuun maakuntavaaleissa 2008

	Osuus äänistä			Äänet yhteensä			Paikat yht. (59)	
	%	mts -04	mts -07	Lkm	mts -04	mts -07	Lkm	mts
Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	2,7	+0,4	+2.7	865	+138	+865	1	+1
Perussuomalaiset	6,8	+6,0	+6.8	2157	+1891	+2157	4	+4
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	10,8	-0,6	+10.8	3433	-222	+3433	6	+2
Suomen Kommunistinen Puolue	0,2	-0,2	+0.2	68	-58	+68	0	0
Suomen Keskusta	39,0	-7,7	+39.0	12440	-2584	+12440	24	+5
Kommunistinen Työväenpuolue - Rauhan ja Sosialismin Puolesta	0,1	+0,1	+0.1	21	+21	+21	0	0
Kansallinen Kokoomus	13,9	+1,9	+13.9	4425	+568	+4425	8	+3
Vihreä liitto	3,2	+0,8	+3.2	1008	+242	+1008	2	+1
Vasemmistoliitto	18,9	-2,5	+18.9	6029	-857	+6029	12	+3
Köyhien Asialla	0,1	0,0	+0.1	30	-15	+30	0	0
Kainuun Sitoutumattomat	4,4	+4,4	+4,4	1403	+1403	+1403	2	+2

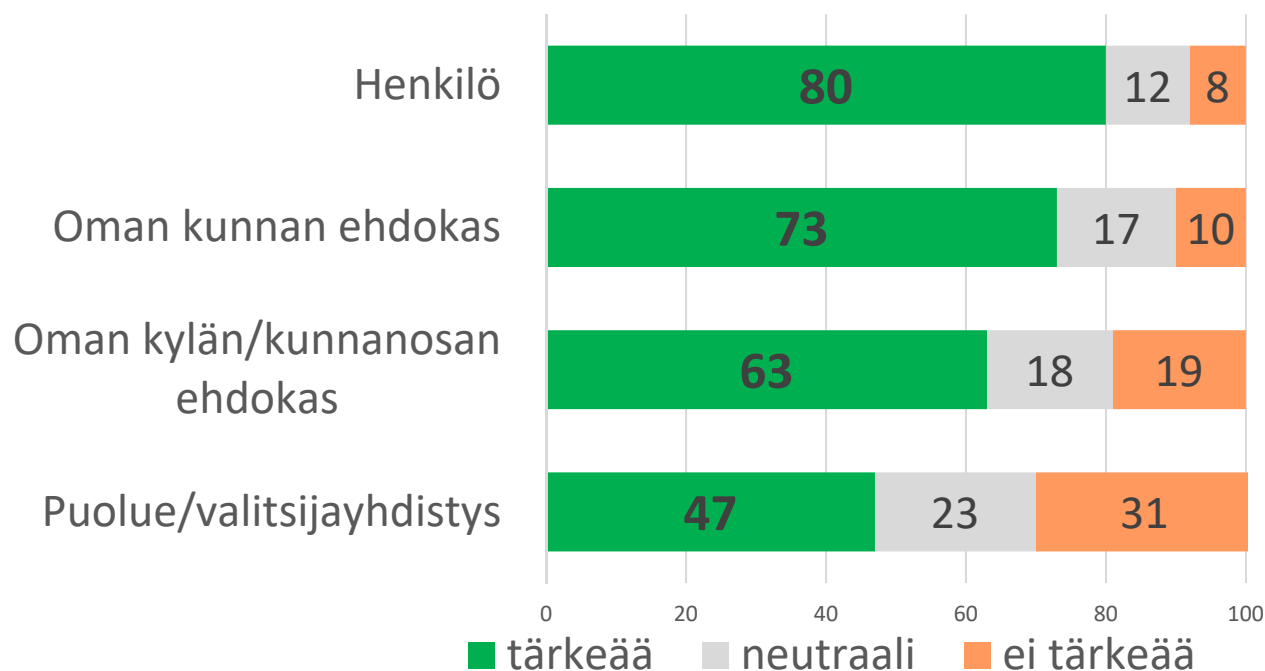
Kainuun maakuntavaalit vuonna 2008

Kunnittaiset asukasluvut ja maakuntavaltuutetut
Kainuussa valtuustokausilla 2005-2008 ja 2009-2012

Asukkaiden osuudet koko Kainuun
väestöstä ja maakuntavaltuuston
paikoista kunnittain valtuustokaudella
2009-2012 (%)

Kainuun kuntalaiskysely 2009:
Kainuulaisten mielipiteet äänestyspäätökseen vaikuttavien tekijöiden tärkeydestä maakuntavaaleissa.

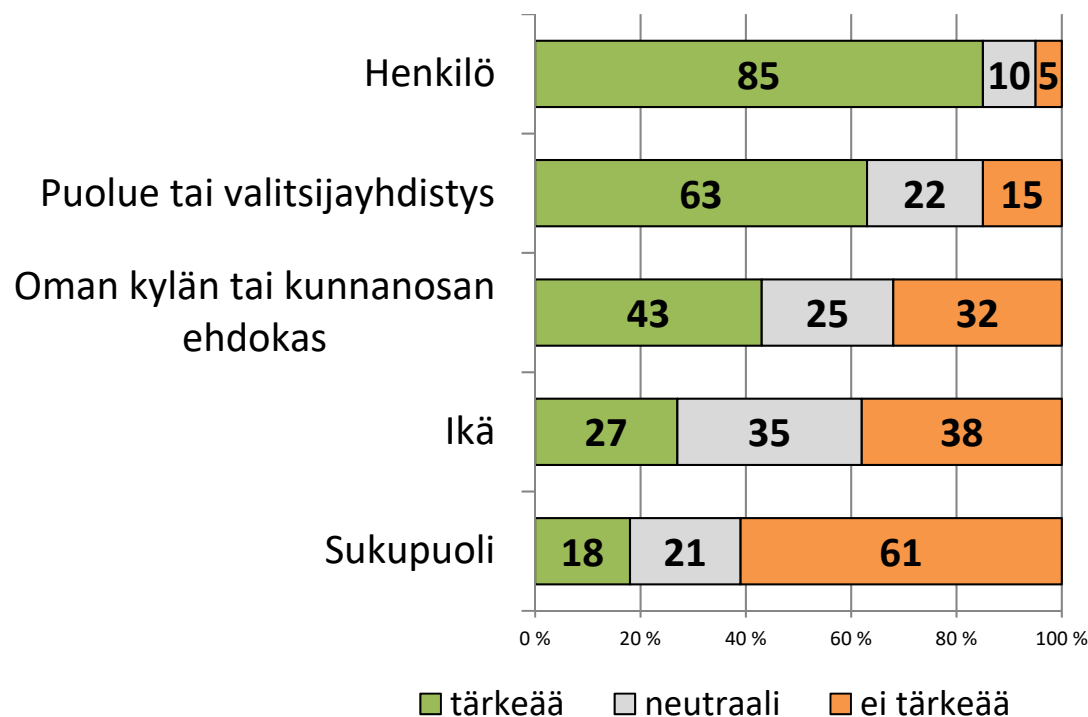

Henkilö tärkein tekijä Kainuun maakuntavaaleissa

Puolue tai valitsijayhdistys vasta neljännellä sijalla.

Kuntalaisten mielipiteet äänestämiseen liittyvästä kysymyksestä ”Miten tärkeinä pidät seuraavia tekijöitä, kun äänestät kuntavaaleissa?”

Vastausten %-jakaumat, N = 11 010 – 11 360.

Eri tekijöitä kuntavaaleissa tärkeänä pitävät, %

1. Henkilö (85%)
2. Puolue/valitsijayhdistys (63 %)
3. Oman kylän tai kunnanosan ehdokas (43%)
4. Ikä (27%)
5. Sukupuoli (18%)

Lisätietoa Kainuun maakuntavaaleista ja Kainuun hallintokokeilun arvioinnista

Vaalit.fi –sivusto: Kainuun maakuntavaalit 2004 ja 2008
<http://vaalit.fi/kainuun-maakuntavaalit>

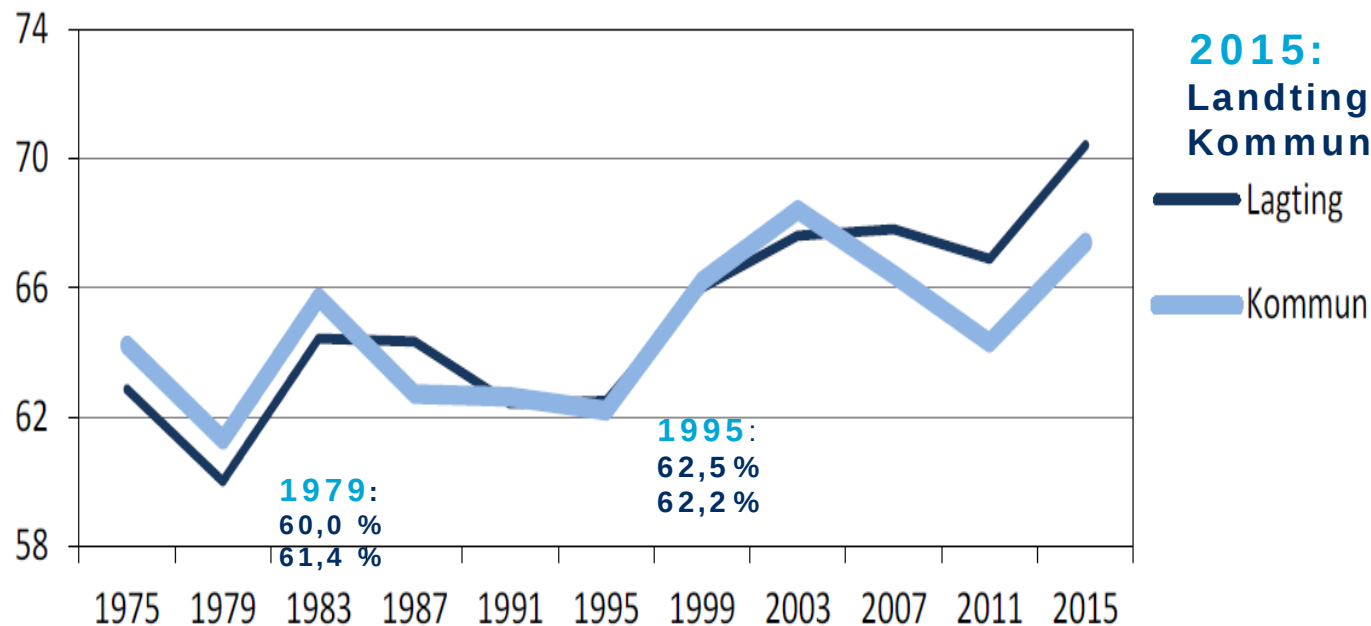
Arviointiraportit:

1. **Siniset ajatukset – sanoista tekoihin.** Ensimmäinen väliraportti, Sisäasiainministeriö 37/2005
2. **Sinisistä ajatuksista moniin totuuksiin.** Toinen väliraportti, Valtiovarainministeriö 41/2008
3. **Siniset ajatukset – vapaasta pudotuksesta hallittuun sopeuttamiseen.** Kainuun hallintokokeilun vaikutukset, Valtiovarainministeriö 20/2010

Änестysaktiivisuus Ahvenanmaan maakunta- ja kuntavaaleissa Valdeltagande i lagtings- och kommunalvalen 1975-2015 på Åland

Procent

Lähde: ÅSUB Valstatistik

2015:

Landtingsval: 70,4 %

Kommunalval: 67,4 %

— Lagting

— Kommun

Not: Observera att y-axeln inte börjar vid noll

Källa: ÅSUB Valstatistik

Ahvenanmaan asukasluku

31.12.2017: 29 489

Äänestysaktiivisuus EU-vaaleissa vuosina 1996-2014

Suomessa asuvat Suomen kansalaiset vs kaikki äänioikeutetut

1996: 60,3 %

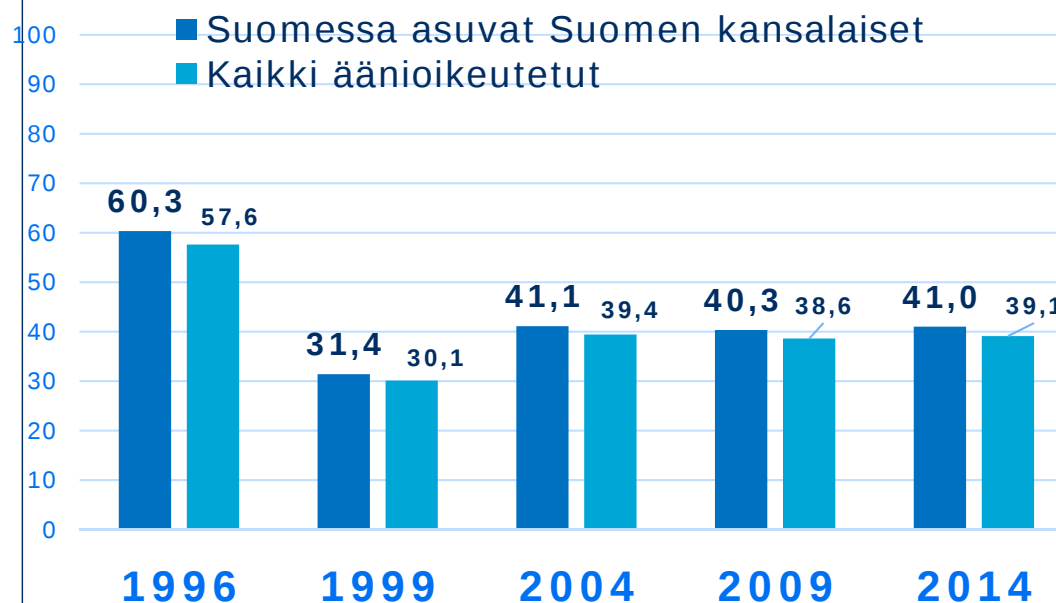
- Samanaikaisesti kuntavaalien kanssa 20.10.1996.

1999: 31,4 %

- Erilliset vaalit kesäkuussa 1999.
- EU-vaaleja edelsivät eduskuntavaalit maaliskuussa.
- Seuraavan vuoden 2000 tammi-helmikuussa presidentinvaalit ja lokakuussa kuntavaalit.

2004: 41,1 %

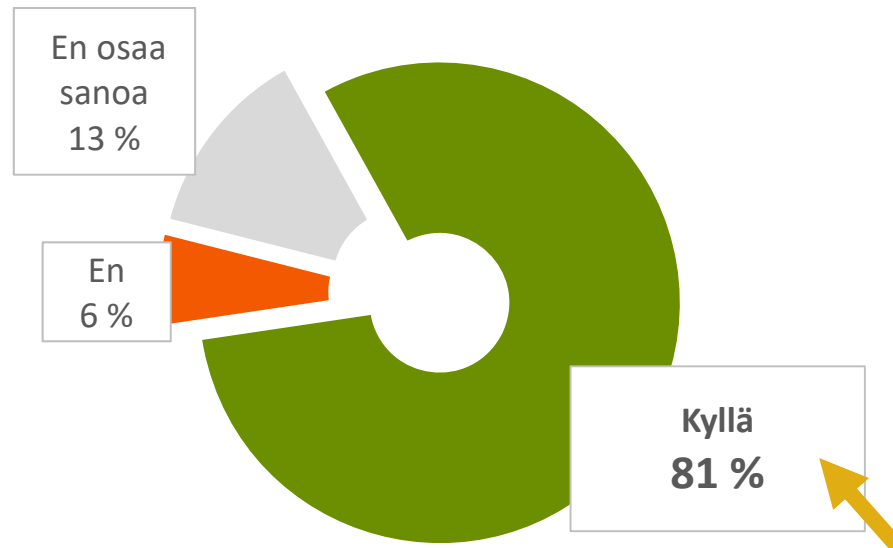
- Erilliset vaalit samana vuonna kuin kuntavaalit, mutta ennen kuntavaaleja.

Kuntalaisten äänestysaikeet kuntavaaleissa 2017.

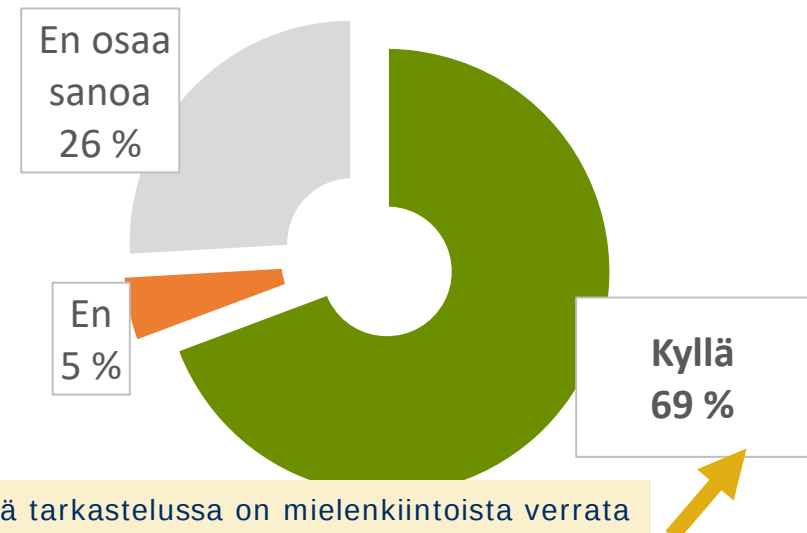
Tarkka kysymysmuotoilu: "Aiotko äänestää kevään
2017 kuntavaaleissa?"

Vastausten %-jakaumat, N= 11 702.

Kuntalaisten äänestysaikeet maakuntavaaleissa 2018.

Tarkka kysymysmuotoilu: "Aiotko äänestää tammikuussa
2018 järjestettävissä maakuntavaaleissa, mikäli sote- ja
maakuntauudistus toteutuu hallituksen suunnitelmien
mukaan?" Vastausten %-jakaumat, N= 11 652.

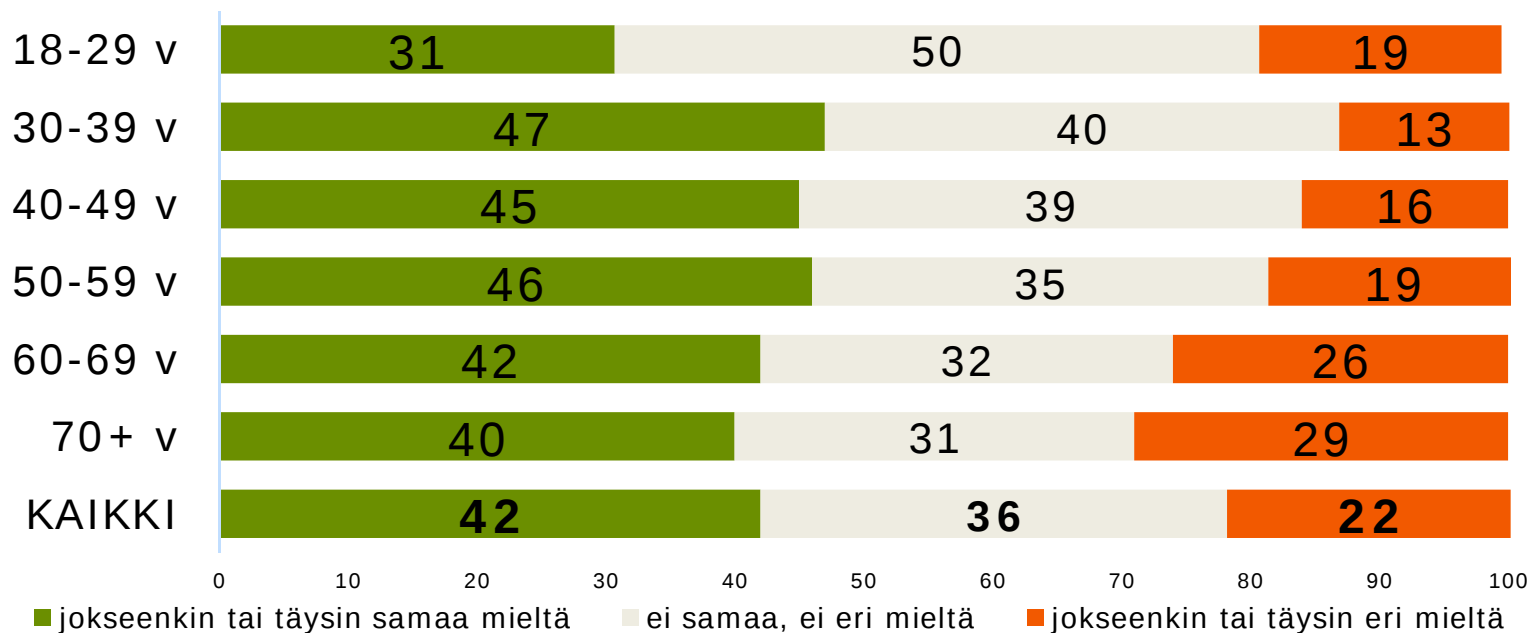
Tässä tarkastelussa on mielenkiintoista verrata
äänestää aikovien osuuksia kuntavaalien ja
maakuntavaalien välillä !

Kuntalaisten mielipiteet väittämästä ”Uudistus tulee heikentämään kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia”.

Ikäluokittainen tarkastelu vuonna 2017.

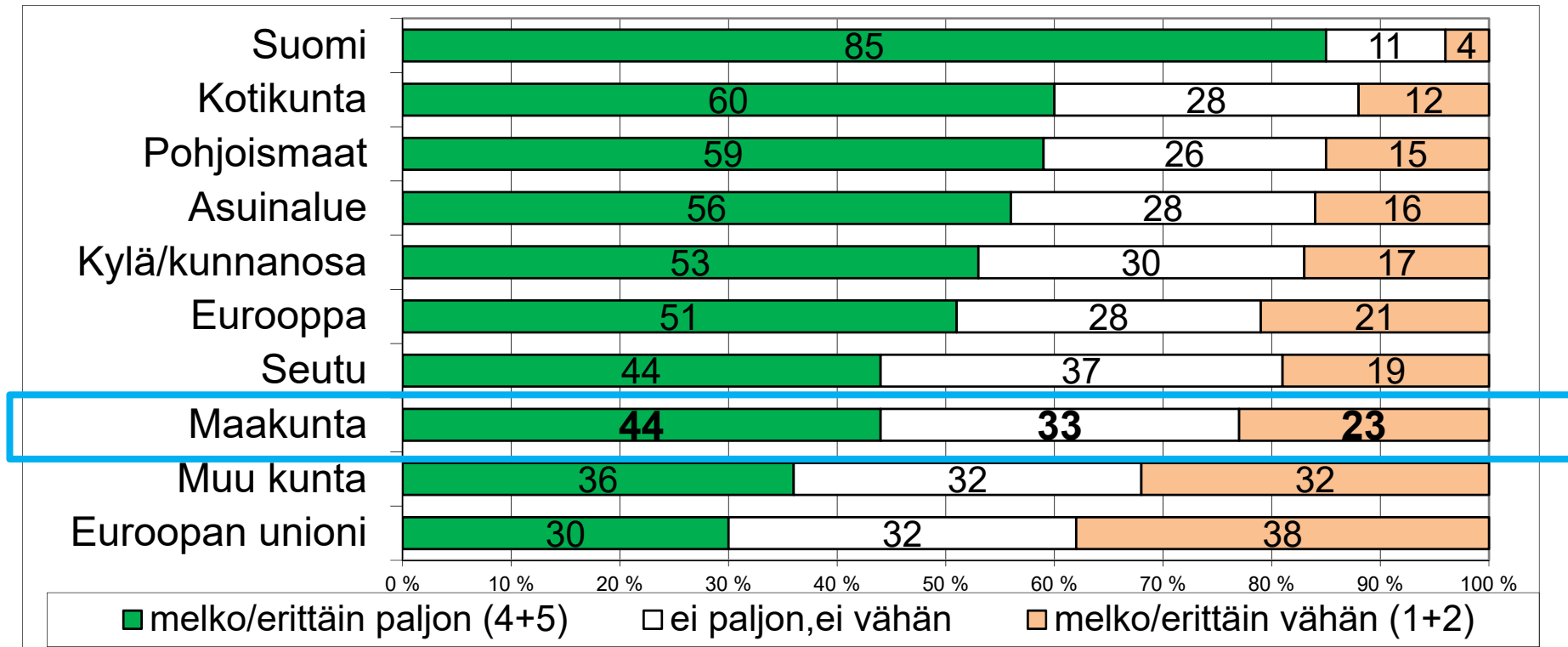
(%-jakaumat, N= 11 088)

Kuntalaiskysely 2017:

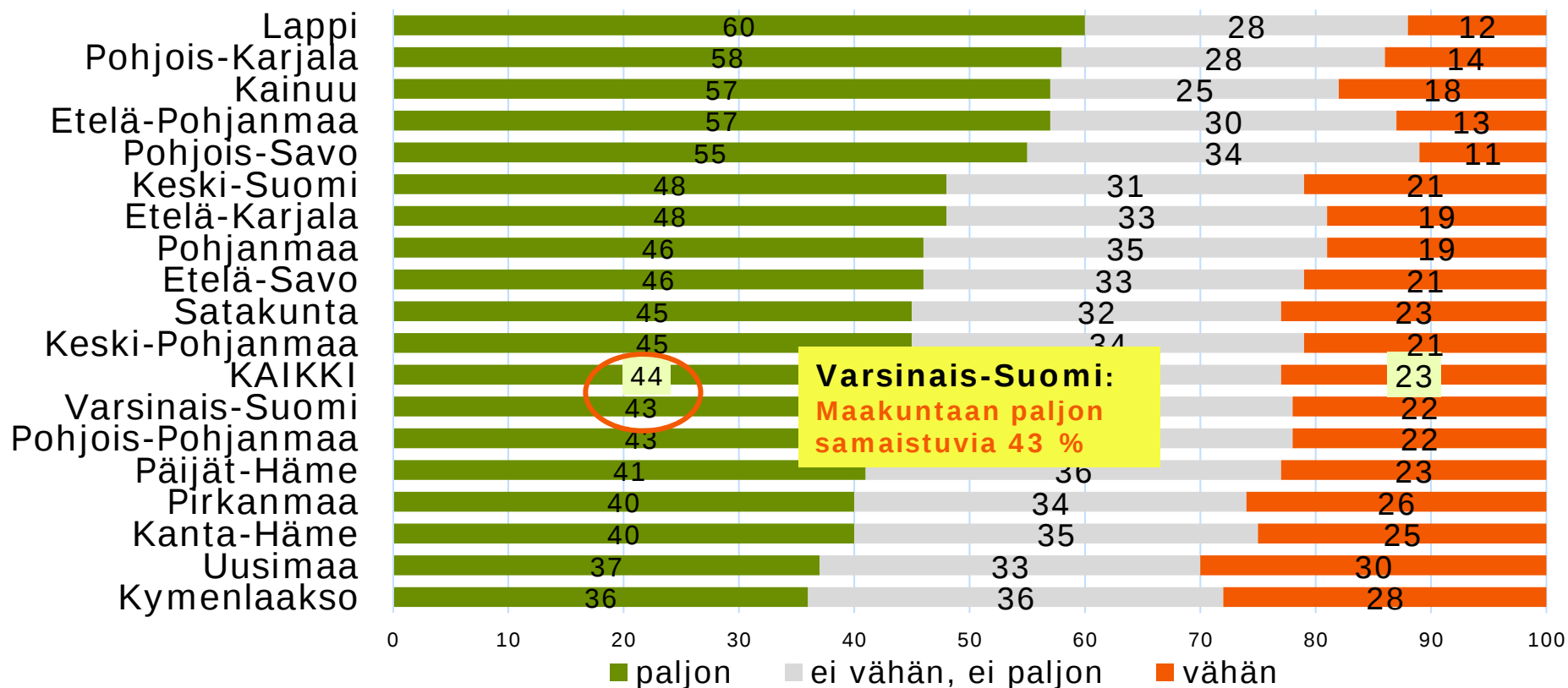
Kuntalaisten samaistuminen erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin

Vastausten %-jakaumat, N= 10 412 – 11 099)

Kuntalaisten samaistuminen maakuntaan 2017

Vastausten %-jakaumat. N= 10 716)

- ❖ Miten saada **kansalaiset** kiinnostumaan ja innostumaan maakunnista ja maakuntavaaleista?
-> viestintää, viestintää, viestintää!
- ❖ Vahva **maakuntaidentiteetti** tuonee hyötyjä
- ❖ Puolueet: **Ehdokasasettelulla** suuri merkitys vaaleissa
- ❖ **Maakunnan etu vs. kunnan (tai kunnanosan) etu** (vertaa monikuntaliitokset)
- ❖ **Vaalien yhdistäminen** kannattaisi äänestysaktiivisuuden näkökulmasta. Entä suljetut **listavaalit**?
 - vrt. Ruotsin, Tanskan ja Norjan vaalien tulokset
 - vrt. EU-vaalien 1996 ja 1999 tulokset

Näin valta jakautuisi maakunnissa: Keskusta jyrää, vihreiden kuntavaalivoitto sulaa

Kuntavaalituloksen perusteella keskusta olisi suurin puolue tulevissa maakuntavaltuustoissa.

Maakunnat 20.4.2017 klo 06:12

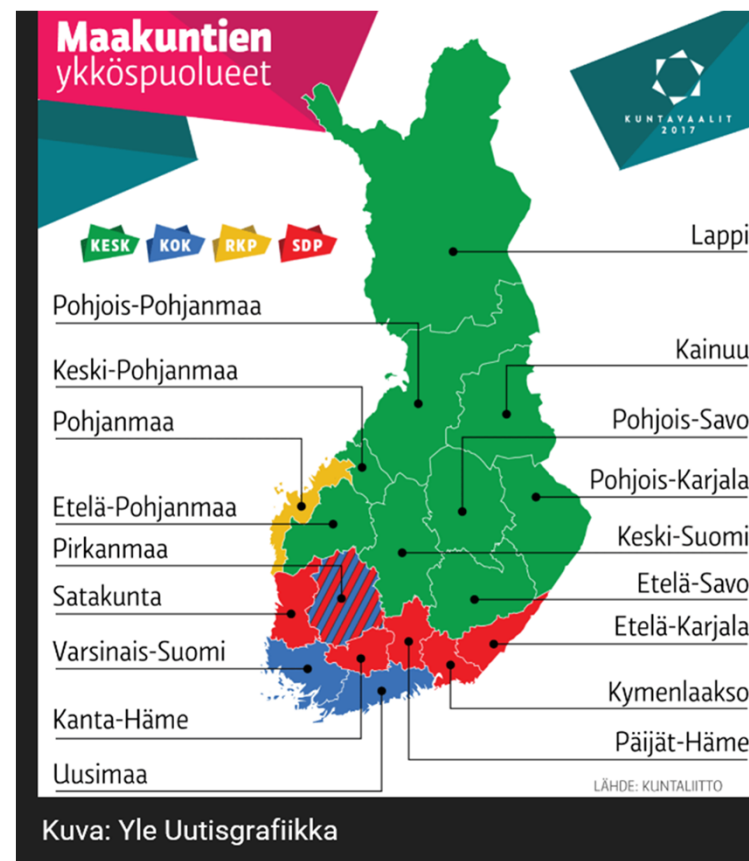
MT: Pienet kunnat vaikeuksissa maakuntavaaleissa

ANTTI KIRKKALA | 09.03.2018 | 09:45 - päivitetty 09.03.2018 | 09:47

Laskelmien mukaan suurin osa paikoista menisi syksyllä
maakuntien keskuskunnille.

Ylivoimainen enemmistö maakuntavaltuustojen paikoista tulee menemään maakuntien
keskuskunnille, kertoo [Maaseudun Tulevaisuus](#).

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Super on tehnyt ennustelaskelmia lokakuulle suunnitelluista
maakuntavaaleista. Laskelmien pohjana käytettiin vuoden 2017 kuntavaalien tuloksia.

Maakuntavaaleihin liittyvää aikataulutusta syksyllä 2018 sekä Kuntaliiton mahdollisia toimenpiteitä

Kuntaliiton maakuntavaalikiertue 27.8. – 21.10

Kuntaliitto jatkojalostaa tietoa alustavasti seuraavista vaalitiedoista:

**Tietoja
ennakko-
äänestys-
paikoista
kunnissa**

**Tietoja maakunta-
valtuustojen koosta**
(ekoissa vaaleissa
säädetty vähimmäis-
määrät!)

**Tietoja
ehdokas-
määristä ja
ehdokkaista**

**Ennakko-
äänestys-
aktiivisuuden
seurantaa**

**Tietoja
äänestys-
aktiivisuudesta
kunnissa**

**Tietoja
valituista
maakunta-
valtuustoista
ja valituista
valtuutetuista**

Kiitos - Tack!

